

Schizofrenie/psychotische stoornis: corticosteroiden 6557

SP = steroid psychose

Datum literatuursearch: 20 maart 2017

CONCLUSIE

In de literatuur wordt veel gesproken over "steroid psychose", die niet voldoet aan DSM-criteria voor een specifieke diagnose. Vaak betreft het een scala aan verschijnselen waar vaker affectieve symptomen (manie/depressie) optreden dan (uitsluitend) psychotische symptomen. Vaak treden mengvormen op, ook in combinatie met delier. De symptomen komen vaker voor bij hogere doseringen; veelal vanaf 40 mg prednisolonequivalenten per dag.

Er zijn geen goede onderzoeken gepubliceerd die duidelijke aanwijzingen geven voor het wel of niet bewaken van corticosteroiden bij schizofrenie of psychotische stoornis. Veelal geven auteurs zelf aan dat de aanwezigheid van (een voorgeschiedenis van) een psychiatrische aandoening geen risicofactor is voor het optreden van psychiatrische bijwerkingen. Dit kan echter niet met robuuste data onderbouwd worden.

Vaak is gebruik van corticosteroiden, zeker bij indicaties waarbij hoge doseringen nodig zijn, niet te vermijden. Een eventuele waarschuwing aan patiënt of huisarts voor (verergering van) symptomen is niet goed te onderbouwen.

AANVULLENDE OPMERKINGEN

- In richtlijnen is geen relevante informatie gevonden.

PICO

P(atient)	Patiënten met schizofrenie of psychotische stoornis (in voorgeschiedenis)
I(ntervention)	Corticosteroiden
C(omparison / Control)	Patiënten met schizofrenie of psychotische stoornis (in voorgeschiedenis) zonder corticosteroiden
O(utcome)	Verergering symptomen/optreden psychose

PUBMED & EMBASE

Zoekterm:

(((((drug therapy OR medication))) AND ((corticosteroid*[Title/Abstract] OR glucocorticoid*[Title/Abstract]))) AND ((psychosis[Title/Abstract] OR psychotic*[Title/Abstract] OR schizophren*[Title/Abstract] OR delusion*[Title/Abstract] OR hallucinat*[Title/Abstract] OR worsening[Title/Abstract]))) AND ("Schizophrenia"[Mesh] OR "Psychotic Disorders"[Mesh] OR "Schizophrenia Spectrum and Other Psychotic Disorders"[Mesh]))

PICO: psychoses/exp, corticosteroid/exp, placebo/exp, risk/exp

Corticosteroid:ab AND psychosis:ab

Corticosteroid:ab AND schizophrenia:ab

Filters: meta-analyse, systematische review en RCT.

Bron	Bewijs	Resultaten/Opmerkingen
Studies patiënten met schizofrenie of psychiatrische voorgeschiedenis		
Ref. 1 Lewis et al. The psychiatric risk from corticotrophin and cortisone. Lancet 1954; 266: 383-6.	Observationeel onderzoek n = 12 n = patiënten met psychiatrische aandoeningen (obsessionele neurose, "gross conversion hysteria", patiënten met schizofrenie die leucotomie hebben ondergaan, stemmingsstoornissen) én fysieke aandoening waarvoor corticosteroïden geïndiceerd waren. Interventie = Start met 100 mg cortison per dag (n = 5) of ≥ 40 mg corticotropine per dag (n = 8), ophogen tot beste klinische effect bereikt is.	Resultaten - Gemiddelde dosis was 150 mg cortison (= 30 mg prednisolon) per dag gedurende 7,5 week - Er traden veranderingen in stemming op, maar geen psychoses Opmerkingen auteurs Patiënten met psychiatrische aandoeningen hebben geen groot risico op het ontwikkelen van een psychose. Opmerkingen Health Base Psychiatrie was destijds heel anders, waardoor het lastig is om deze resultaten te vertalen naar huidige classificatie schizofrenie/psychotische stoornis en een risico op psychose.
Ref. 2 Hall et al. Presentation of the steroid psychosis. J Nerv Ment Dis. 1979; 167: 229-36.	Prospectief observationeel onderzoek naar o.a. incidentie, type en correlaties bij steroïd-psychose: - invloed premorbide persoonlijkheid - verergering reeds aanwezige psychiatrische aandoening - invloed dosis steroïd - andere symptomen n = 14 n = patiënten met SP	Resultaten - 29% had psychiatrische voorgeschiedenis ($p > 0.05$, niet significant om psychose te voorspellen) - Voorgeschiedenis SP had geen voorspellende waarde voor opnieuw optreden steroïdpsychose ($p > 0.05$) - Kans op ontwikkelen SP is het grootst bij prednisolon in een (equivalente) dosering ≥ 40 mg/dag ($p < 0.01$) Opmerkingen auteurs - Data suggereren dat patiënten met psychiatrische voorgeschiedenis geen verhoogd risico lopen op steroïdpsychose. Opmerkingen Health base - Aantallen zijn dusdanig laag dat hier geen robuuste uitspraken over gedaan kunnen worden.
Ref. 3 Lewis et al. Steroid-induced psychiatric syndromes. J Affect Disord 1983; 5: 319-32	Review van case reports n = 93 n = patiënten met SP, waarvan 79 cases uit de literatuur en 14 cases van auteurs	Resultaten - 14% van gemelde cases met SP uit literatuur betrof psychose zonder affectieve symptomen of delier. - 2 van de 14 cases van auteurs hadden psychose - 77% had dosis van 40 mg prednisolon(equivalenten) of hoger. - Van 55 cases met informatie over voorgeschiedenis had 12% een psychiatrische voorgeschiedenis - Van 29 cases uit literatuur had 52% een "abnormale premorbide persoonlijkheid" Opmerkingen auteurs

		- Er zijn geen controledata beschikbaar waardoor er niet bepaald kan worden of een psychiatrische voorgeschiedenis of abnormale premorbide persoonlijkheid risicofactoren zijn. - Van veel cases waren de symptomen niet duidelijk omschreven, het leken veelal mild-matige affectieve symptomen. Opmerkingen Health Base - De twee cases van de auteurs hadden systemische lupus erythematoses (SLE), dit is ook een risicofactor voor psychose.
Ref. 4 Smyllie et al. Incidence of serious complications of corticosteroid therapy in respiratory disease. Thorax 1968;23:571-81.	Retrospectieve case control studie n = 550 n = patiënten die corticosteroïden gebruikt hebben 499 controlepatiënten	Resultaten - 10 van de 550 corticosteroïdgebruikers ontwikkelden psychiatrische symptomen die behandeling vereisten - 16 van de 499 controlepatiënten ontwikkelden psychiatrische symptomen die behandeling vereisten. - Psychiatrische voorgeschiedenis bij 14 corticosteroïdgebruikers, 13 controles. Relaps in 3 gebruikers en twee controles. Opmerkingen auteurs - Er heeft geen verergering van bestaande psychiatrische aandoeningen plaatsgevonden. Opmerkingen Health Base - Er wordt te weinig binnen de resultaten gemeld om de conclusie van de auteurs te onderbouwen. - Volgens verschillende reviewartikelen waren de doseringen hier relatief laag (slechts 5% gebruikte dosis prednisolon > 20 mg per dag) waardoor psychiatrische effecten mogelijk onderschat worden.
Ref. 5 Sonin et al. Corticosteroid-dependent asthma and schizophrenia. Arch Intern Med 1984; 144: 554-56.	Case series n = 9 n = patiënten met schizofrenie die met corticosteroïden behandeld worden.	Opmerkingen auteurs - SP is geen probleem gebleken binnen deze populatie Opmerkingen Health Base - Er worden geen resultaten vermeld die de stelling van de auteurs onderbouwen.
Studie voor prevalentie psychiatrische effecten.		
Ref. 6 The Boston Collaborative Drug Surveillance Program. Acute adverse reactions to prednisone in relation to dosage. Clinical Pharmacology and Therapeutics 1972; 13: 694-98.	Retrospectief observationeel onderzoek N = 676 patiënten die prednisolon kregen tijdens ziekenhuisopname	Resultaten - 21 patiënten ontwikkelden een acute psychiatrische reactie, waarvan 13 psychose en 8 euforie. Patiënten waren emotioneel stabiel vóór toediening corticosteroïden. - Gemiddelde dosis prednisolon was hoger in patiënten met psychose dan in patiënten zonder psychose ($p < 0.001$) - Percentage patiënten met psychiatrische reactie per dagdosis: • ≤ 40 mg: 1,3% • 41-80 mg: 4,6% • > 80 mg: 18,4%

Review psychiatrische effecten bij corticosteroïden		
Ref. 7 Patten et al. Corticosteroid-induced adverse psychiatric events. Drug safety 2000; 22: 111-22.	Review	Resultaten Psychiatrische verschijnselen bij corticosteroïden zijn door de jaren heen op verschillende wijzen weergegeven, waarbij de gebruikte classificaties weinig aansluiten op de huidige indeling binnen de DSM. Patiënten kregen de diagnose steroïdpsychose, terwijl de symptomen niet goed beschreven werden. Vaak waren ook symptomen als lichtgeraaktheid en spreekdrang aanwezig, wat eerder duidt op een stemmingsstoornis (al dan niet met psychotische kenmerken).

OVERIGE

Bron	Effect
Ref. 8 SPC Trispan (triamcinolon) 8 maart 2017	<u>CI</u> : acute psychosen <u>Waarschuwing</u> : Dit product bevat een krachtig glucocorticoïd en dient daarom voorzichtig te worden gebruikt bij patiënten die aan de volgende aandoeningen lijden: [...] psychose [...] <u>Bw</u> : Psychische stoornissen Niet bekend: slapeloosheid; exacerbatie van bestaande psychiatrische symptomen; depressie (soms ernstig); euforie; stemmingswisselingen; psychotische symptomen
Ref. 9 46 SPC's van geneesmiddelen met ATC-code beginnen met H02AB op Geneesmiddeleninformatiebank noemen "psychosen", vaak in rubriek 4.4 of 4.8	Bijvoorbeeld: <u>Waarschuwing</u> : Bijzondere voorzichtigheid is vereist wanneer wordt overwogen systemische corticosteroïden toe te dienen aan patiënten met bestaande of ernstige affectieve stoornissen in de voorgeschiedenis of met eerstegraads verwanten met dergelijke stoornissen, met inbegrip van depressiviteit, bipolaire stoornis en/of een eerdere psychose als gevolg van steroïdgebruik <u>Bw</u> : psychosen

RISICOFACTOREN

Risicofactoren	-
----------------	---

	Contra-indicatie	Actie	Datum
Beslissing deskundigen	Nee	Nee	11 mei 2017